

Noty o autorach

Marilyn Arsem – rozpoczęła swoją karierę twórczą w 1975, zajmując się działaniami od jednoosobowego performance po interaktywne prace na dużą skalę które łączą instalacje artystyczne i sztukę performance. Swoją twórczość prezentowała na wielu festiwalach, konferencjach, galeriach uniwersytetach i muzeach w całej Europie, Azji Południowej, Ameryce. Wykłada *performance art* w School of the Museum of Fine Arts w Bostonie. Jest członkiem Mobius, Inc., który założyła, 1977. Mobius jest interdyscyplinarną kooperacją artystyczną, która działa w galerii w Cambridge.

Przez ostatnie 15 lat Arsem skupiała się na tworzeniu prac w kontekście odpowiadającym lokalizacji w których były prezentowane, współgrające z otoczeniem, jego historią, zastosowaniem czy sytuacją polityczną. Przestrzeń w której prezentowała swoją twórczość to między innymi baza rakietowa w USA pochodząca z okresu zimnej wojny, piętnastowieczna łaźnia turecka w Macedonii czy fabryka aluminium w Argentynie, czy *Spanish Landing* na Filipinach.

Caroline Bagnall – w 1969 roku ukończyła Central School of Art w Londynie. Podczas kursu przygotowawczego zainteresowała się happeningiem oraz formami sztuki wykorzystującymi różne media. Uczęszczała na zajęcia Laban Art of Movement Studio. Potem przez wiele lat pracowała nad twórczym wykorzystaniem ciała w działaniach performatywnym realizowanych w w Londynie, środowiskach miejskich w Wielkiej Brytanii i zagranicą. Coraz bardziej interesowała się intuicyjnym wykorzystywaniem twórczej ekspresji jako środka twórczej komunikacji z ludźmi przy minimalnym użyciu języka i ograniczonymi możliwościami percepcji. W 1988 roku przeniosła się do Derbyshire i razem z partnerem, Petem Sheltonem, założyli First Movement (obecnie Level), aby zająć się pracą twórczą z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie. Na bazie First Movement stworzyła grupę performatywaną osób niepełnosprawnych Spiral. To, co najważniejsze wydarza się przypadkiem i naturalnie. Chodzi o stworzenie warunków, w jakich jest to możliwe.

Janusz Bałdyga – performer, twórca instalacji. Studiował na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Uzyskał dyplom w pracowni prof. Stefana Gierowskiego, aneks w pracowni prof. Romana Owidzkiego. Współzałożyciel i członek grupy twórczej „Pracownia” (1976–1981). Od 1979 roku współpracuje z Akademią Ruchu. Od 2009 roku prowadzi Pracownię Sztuki

Performance w Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu (obecnie Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu).

Wybrane prezentacje indywidualne: 1980, *VW 1300 – Katalog 1976–1980* (z Jerzym Onuchem i Łukaszem Szajną) Galeria Studio, Warszawa (fotografie, teksty, filmy); 1982, *Pokaz prac*, BWA Lublin (obiekt, rysunki); 1983, *Tatry Polskie*, Galeria Studio, Warszawa (performance, film; w ramach prezentacji Akademii Ruchu); 1991, *Wychylenia*, Galeria Stara, Lublin (rysunki, obrazy, instalacje); 1993, *Rzut kolumny*, Galeria Laboratorium Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, Warszawa (instalacja, rysunki); 1995, *Performance na pustym cokole* – Galeria ON, Poznań (performance); 1996, *Obwód – Rzuty*, Galeria Podlaska, Biała Podlaska (performance); 1998, *Nowa Sztuka w Hagenbucher*, Heilbronn (performance), 1998, *Kroki*, Galeria Manhattan, Łódź (performance); 2002, *Pomiędzy rzeczywistością a nierzeczywistością*, Galeria Manhattan, Łódź (performance); 2008, *Miejsca znaczone 08*, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, Warszawa (obiekty, filmy, rysunki, malarstwo, instalacja dokumenty); 2009, *Ostrożnie szkło*, Ośrodek Działań Artystycznych, Piotrków Trybunalski (obiekty, rysunki, malarstwo, instalacja, film).

Adina Bar-On – w 1973 roku zaczęła swoją działalność w obszarze sztuki performance. Była wtedy studentką III roku Akademii Sztuki Pięknych i Projektowania Bezalel w Jerozolimie. Artystka prezentuje prace w muzeach sztuki, galeriach i na festiwalach w Izraelu, Europie, Kanadzie, Azji i USA. Jako, że sztuka jej jest wyrazem zaangażowania w sprawy polityczne i społeczne bierze udział w wydarzeniach o takim charakterze. Od połowy 70. uczy malarstwa, komunikacji wizualnej i sztuki performance na poziomie akademickim w Izraelu i zagranicą. Własną metodologię nauczania komunikacji wizualnej wypracowała na warsztatach w Bezalel. Odczuwając rosnącą potrzebę promowania w swojej działalności edukacyjnej, innych dróg rozmowy o Różnicach, zainicjowała przedsięwzięcie *Estetyka i uprzedzenie – spotkanie studentów uczelni artystycznych z Polski i Izraela*. Polega ono na współpracy pomiędzy Bezalel i czterema akademiami sztuk pięknych w Polsce. Kolejną taką inicjatywą jest wymiana między Bezalel i Dar al. Kalima w Palestynie. W 2001 Amerykańsko-Izraelska Fundacja Kultury przyznała artystce prominentną nagrodę za jej wkład do rozwoju sztuki w Izraelu. W tym samym roku ukazała się książka Idit Porat *Adina Bar-On, Performance Artist*.

Laura Bartolomei – artystka mówi o sobie: „Urodziłam się i wychowałam w Rzymie. Mój ojciec był malarzem i animatorem, moja mama garncarką. Dorastałam bawiąc się kolorami, gliną i ziemią. Potem dostałam się do Akademii Sztuk Pięknych. Zawsze interesowałam się ciałem. Od kiedy pamiętam przepełniała mnie głęboka ciekawość tego, jak ciało funkcjonuje, jak je odczuwamy, jak radzi sobie z obrażeniami, jak dostosowuje się do niepełnosprawności, jak się rozkłada, jaka jest jego relacja z otoczeniem i emocjami, jakie są jego granice. Dlatego, gdy odkryłam Buto poczułam, że znalazłam swoje miejsce. Również dlatego tak bardzo interesuje mnie lalkarstwo: lalki, w swojej archetypicznej funkcji mogą zostać zjedzone, okaleczone, mogą umrzeć i odżyć, potrafią też

wyrażać uczucia, o których, żyjąc we współczesnym świecie, z jakichś powodów zapomnieliśmy. W polu moich zainteresowań pojawiają się i przeplatają trzy główne tematy. Ciało i wszystko, co jest z nim związane. Materiały, którymi można się bawić angażując w to wszystkie swoje zmysły. Natura w jej wszystkich przejawach, fakturach, kolorach i geometrii. Obecnie zajmuję się dialogiem między wewnętrznym ciałem i zewnętrznym ciałem – światem w kontekście natury. Ludzie wchodzą w interakcje ze sobą i z naturą poprzez skórę, organy i zmysły – te związki przekładają się na emocje i uczucia. Moim celem jest stworzenie cichego dialogu między «publicznością», w którym pierwotna świadomość ujawnia się razem z emocjami i wspomnieniami. Chcę celebrować geniusz natury”.

Jacek Bąkowski – ukończył studia filozoficzne, pedagogiczne i językowe. Mistrz pszczelarski, nauczyciel licealny. Mieszka w Warszawie. Artysta podporządkowujący media konkretnym pomysłom fotografując, konstruując obiekty, pisząc na papierze i w kamieniu, czytając poezję ludziom na ulicy. Aktywnie uprawia sztukę w przestrzeni miejskiej. Uczestniczy w festiwalach artystycznych. Jest też obecny w galeriach sztuki.

Kuba Bąkowski – artysta tworzący fotografie, filmy, instalacje i obiekty kinetyczne. Źródłem jego inspiracji twórczych są obszary nowych technologii i zagadnienia z różnych dziedzin nauki, antropologii oraz historii naturalnej. W swojej twórczości nadaje nowe znaczenia praktyce fotograficznej, a także porusza formalne problemy transmisji przekazu medialnego. Tworzy hybrydyczne figury, zderzając i łącząc ze sobą pozornie nieprzystające elementy. Owe eksperymentalne projekty pojawiają się najczęściej w miejscu styczności oraz przenikania się nauki i sztuki. Prace Bąkowskiego nie są jednak w swojej naturze artystyczno-naukowe, lecz stanowią szczególnego rodzaju próbę adaptacji procedur badawczych w obszarze praktyki artystycznej. Jego sztuka ukazuje przez to humanistyczny wymiar naukowych zagadnień, a także, nie bez ironii, odsłania problemy relacji świata maszyn i przyrody, prehistorii i science fiction, samoistnych dróg komunikacji i automatyzmu języka, które zachodzą w obszarze zrationalizowanej technokultury. Prezentował swoje prace m.in. na wystawach w Narodowej Galerii Sztuki Zachęta, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski oraz galerii Foksal w Warszawie, Museum Moderner Kunst w Wiedniu, Musée d'Art Moderne w Saint-Etienne, Artspace w Sydney, Narodowym Centrum Sztuki Współczesnej w Moskwie, Palazzo delle Arti w Neapolu, Royal Scottish Academy i Chelsea Art Museum w Nowym Jorku.

Robert Bean – artysta, pisarz i kurator mieszkający w Halifaxie (Nowa Szkocja, Kanada). Jest profesorem na Uniwersytecie NSCAD, redaktorem książek i autorem artykułów na temat fotografii, sztuki współczesnej i historii kultury. Brał aktywny udział w projektach grupy Narratives in Space + Time. Stypendysta Social Sciences and Humanities Research Council of Canada (SSHRC) i Canada Council for the Arts. Rezydent w Canada Science and Technology Museum, Ottawa, 2010.

Ewa Benesz – polska aktorka, posiada tytuł licencjata w dziedzinie nauk humanistycznych Uniwersytetu Lubelskiego oraz dyplom PWST w Warszawie. Pracowała w Instytucie Aktora – Teatrze Laboratorium prowadzonym przez Jerzego Grotowskiego w Polsce. W 1970 roku, wraz z trzema z kolegami z Warszawskiej PWST założyła Puławskie Studio Teatralne. W latach 1975–1976 wykładała Teorię Kultury oraz Historię Teatru Współczesnego na Uniwersytecie w Lublinie. W 1975 roku uczestniczyła w Akademii Teatrów Narodów we Wrocławiu. Jej najważniejsze projekty to: *Wyprawy z eposem A. Mickiewicza*, *Pan Tadeusz* oraz spektakl *Elegie Duinejskie* Rilkego; rola Solveig w Peer Gynt Ibsena, reżyserowanej przez Z. Cynkutisa. Od 1980 do 1996 roku współpracowała z Reną Mirecką w parateatralnych projektach: *Be here, now Towards*, *The Way to the Centre* oraz *Now it's the Flight* prowadzonych w Europie, Izraelu oraz Ameryce. Od 1997 roku prowadzi teatralne i parateatralne warsztaty. Obecnie mieszka w górach Sardynii, gdzie prowadzi praktyczne badania inspirowane starożytnymi tekstami wedyjskiego sanskrytu i mitami kosmogonistów.

Jerzy Bereś – (1930–2012) polski rzeźbiarz, autor akcji i performer. W swojej twórczości posługiwał się manifestacjami artystycznymi. Jego prace i przedsięwzięcia, mają często charakter wypowiedzi polityczno-etycznej, głosił postulat wartości „aktu twórczego” nad przedmiotem. Jerzy Bereś wykształcił swój własny i niepowtarzalny styl, jednak jego praktyki były pokrewne: happeningowi i performance, osobiście nigdy nie przyznaje się do jakiegokolwiek pokrewieństwa z tymi kierunkami w sztuce nazywając swoje działania manifestacjami (akcjami, „mszami”). Sztuka Beresia jest sztuką symbolu, metafory i metafizycznych skojarzeń. Wykonał też działania o charakterze dysput ze znanymi twórcami z historii sztuki XX wieku np. z Witkacym, Kantorem czy Duchampem. W 1956 ukończył studia rzeźbiarskie na krakowskiej ASP u Xawerego Dunikowskiego. Pierwszą indywidualną wystawę miał w 1958 roku w krakowskim Domu Plastyków, zaprezentował tam rzeźby: *Kołysanka*, *Do słońca*, *Matka*, *Ewa*, *Niepokój* i *Idylla*, wykonane z gipsu i żelazobetonu. Doświadczenie tej wystawy wpłynęło na decyzję Beresia, by przerwać dotychczasową pracę i wraz z nią tradycję wyniesioną z ASP w Krakowie. Zrealizował tuż przed rokiem 1960 pierwsze rzeźby z drewna: *Rzepicha* i *Bart*. Były to jednak realizacje zbyt dokładne, co doprowadziło artystę do decyzji o jeszcze większym uproszczeniu swojej pracy. Od tego czasu jego rzeźby w drewnie są coraz prostsze i coraz wyraźniej pozostają w charakterze zbliżone do natury używanego materiału. W 1960 r. powstały jego pierwsze rzeźby z cyklu *Zwidy*, a w 1967 z cyklu *Wyrocznia*, wykonane z naturalnych surowców: polnych kamieni, konopnych sznurów, strzępów workowego płótna, skórzanych rzeźmi (charakterystycznych materiałów dla jego twórczości). W 1968 Bereś zaprezentował w Galerii Foksal w Warszawie pierwszą manifestację artystyczną *Przepowiednia I*. Otwiera ona cały cykl wystąpień, będących komentarzem do polityki, religii, sztuki i filozofii, w których artysta często posługuje się własnym ciałem i obiektem. Następnie realizował akcje nazywane przez artystę „mszami”, w których poruszał on najważniejsze

polskie problemy, m.in.: *Msza Romantyczna*, *Msza Polityczna*, *Msza polska*.

Bettina Bereś – ukończyła studia na Wydziale Historii Sztuki UJ. Malarka, stypendystka Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2001 roku. Autorka wystaw indywidualnych, m.in.: 1993, *Obrazy z lat 1986–93*, Galeria Pryzmat, Kraków; 2001, *Środki czystości*, Otwarta Pracownia, Kraków; 2001, *Olej na płótnie*, Galeria Koło, Gdańsk; 2004, *Lepsza cnota niż wór złota*, Manhattan Galeria, Łódź; 2005, *Wystawa na srebrne wesele*, Otwarta Pracownia, Kraków; *Miski*, Bałtycka Galeria Sztuki Współczesnej Galeria Baszta Czarownic, Słupsk. Brała udział w wielu wystawach zbiorowych, m.in.: 1995, *Rozpoznanie. Obrazy z lat 90.*, Bunkier Sztuki, Kraków; 1997, *Artyści Galerii – Galeria Artystów*, Zamek i BWA, Sandomierz; 1999, 1999/2000, Otwarta Pracownia, Kraków; 2000, *Forum Galerii Niezależnych*, Centrum Sztuki „Łaźnia”, Gdańsk; 2003, *Idzie zima*, Szara Galeria Cieszyń. Mieszka i pracuje w Krakowie. Malarstwo krakowskiej artystki inspirowane jest kobiecą krzątanią. Na oszczędnych płach umieszcza codzienne obiekty (m.in. dzbanki, miednice, słoiki), upraszczając ich formę do znaku, sprowadzając ją do ikony przedmiotu zapamiętanego z dzieciństwa. Tym samym nadaje im nowe znaczenia, nasycia emocjami. Najbliższa codzienność urasta do rangi sztuki.

Maria Pininska-Bereś – (1931–1999) rzeźbiarka i performerka. Autorka rzeźb, obiektów, environments, performances, instalacji. Od 1979 członkini Grupy Krakowskiej.

Bożenna Biskupska – polska artystka eksplorująca przestrzenie malarskie, rzeźbiarskie, sztukę instalacji, video oraz performance. Wystawiała swoje prace w całej Polsce oraz za granicą. Otrzymała I nagrodę na Międzynarodowym Biennale Miniatury Tkackiej (1982, Savaria Museum, Węgry) oraz nagrodę im. Stanisława Wyspiańskiego za malarstwo i rzeźbę w 1984 roku; w tym samym roku została stypendystką Ministra Kultury i Sztuki. W 2004 roku wraz z Zygmuntem Rytką założyła Fundację Sztuki Współczesnej In Situ, działającą głównie na terenie Warszawy oraz w Sokołowsku. Dorobek artystyczny Biskupskiej odzwierciedla drogę jej formalnych poszukiwań, od sztuki figuratywnej, abstrakcję po stworzenie indywidualnego języka artystycznej wypowiedzi. Artystka eksperymentuje z różnymi technikami, łącząc m.in. malarstwo i performance, a także z materią rzeźbiarsko-malarską, wykorzystując m.in. beton, mączkę marmurową, folię negatywową czy olej lniany.

Bożenna Biskupska wraz z Zygmuntem Rytką i Zuzanną Fogtt jest założycielką Fundacji Sztuki Współczesnej In Situ, pomysłodawczynią Festiwalu Sztuk Efemerycznych Konteksty oraz inicjatorką i pomysłodawczynią stworzenia międzynarodowego Laboratorium Kultury w Sokołowsku.

Katrina Brown – intermedialna choreografka, która w swojej twórczości łączy taniec, performance, rysunek oraz nowoczesne technologie. Przenosi rysunek w obszar sztuki akcji i tańca, a dzieje się to przede wszystkim

w przestrzeni publicznej. Performance Katariny Brown to rysunek jako działanie, które jest rezultatem napięcia, jakie pojawia się między ciałem a materiałami i występującymi w trakcie działania siłami. Pracuje także jako wykładowca i artystka prowadząca prace badawcze na Falmouth University w Kornwalii.

Mariel Carranza – artystka z Peru mieszkająca w USA. Swojego ciała używa jako materiału dla działań artystycznych i stara się uwolnić od fizycznych ograniczeń. Interesuje się transformacją żywej materii, dlatego nieustannie podejmuje ponowną pracę z wcześniej stworzonymi dziełami, do których podchodzi jak do żywych bytów. Carranza poddaje się kierunkowi, który przyjmuje jej pracę w wyniku działania czasu, dlatego jej rzeźby podważają pojęcie ograniczeń, jakie narzuca czas.

Alicja Cichowicz – absolwentka filmoznawstwa na Uniwersytecie Łódzkim oraz filozofii w Instytucie Teologicznym w Łodzi. Autorka tekstów o sztukach wizualnych (głównie o filmie i fotografii) publikowanych m.in. w: „Kinie”, „Arteonie”, „Art & Business”, „Exicie”, „Formacie”, „Magazynie Sztuki”, „Obiegu”, „Gazecie Wyborczej”, „Kalejdoskopie”, w książce *Przestrzeń fotografii* oraz katalogach wystaw; juror konkursów fotograficznych. Kurator wystaw multimedialnych w Muzeum Kinetematografii w Łodzi, gdzie pracuje od 1998.

Katy Connor – artystka, która zajmuje się niejednoznacznym związkiem między ciałem i maszyną. Skupia się na problemie uzależnienia naszego życia od rozwoju techniki. Technika daje nam nowe możliwości, ale jest także źródłem alienacji. Obroniła pracę doktorską dotyczącą procesu transformacji umożliwionego dzięki zastosowaniu mikroskopu sił atomowych, modelowania komputerowego i druku 3D. Connor odbyła rezydencje w dwóch laboratoriach (UCL, Synthetic Biology oraz Exeter University, CALM), a także na odległym kole podbiegunowym. Prezentowała swe prace na konferencjach i wystawach, m.in. Transmediale w Berlinie, Lumen Prize w Nowym Jorku, Londynie i Hong Kongu. Studio artystki mieści się w Spike Island, międzynarodowym centrum rozwoju sztuki współczesnej w Bristolu (UK).

Richard Demarco – szkocki artysta współczesny i promotor sztuki, założyciel Traverse Theatre (Teatr Belki Poprzedniej, 1963) w Edynburgu. W 1966 wraz z przyjaciółmi założył Richard Demarco Gallery. Odnaczony Złotym Medalem Gloria Artis. Przez wiele lat jego galeria promowała kulturalne związki z Europą Centralną i Wschodnią, prezentując na terenie Szkocji takich artystów jak Paul Neagu (1969), Marina Abramović (1973) czy Neue Slowenische Kunst (1986). Organizowała również wystawy współczesnej sztuki polskiej, rumuńskiej i jugosłowiańskiej, wyznaczając tym samym kierunek odbioru tej sztuki szkockim artystom. Jego współpraca z Josephem Beuyssem zaowocowała wieloma ważnymi przedstawieniami, takimi jak *Strategy Get Arts* (Strategia Brania (dostawiania; rozumienia), 1970) czy *Beuys' Hunger Strike* (Strajk głodowy) podczas *Jimmy Boyle Days* (1980). Szczególnie godne uwagi są przedsięwzięcia podejmowane wraz z Tadeuszem Kantorem i grupą Cricot 2 w latach 70. i 80. –

nieoficjalne wykonanie *The Water Hen* (Kurki wodnej) podczas festiwalu „Fringe” w Edynburgu odniosło wielki sukces. Cricot 2 powracał do Edynburga wielokrotnie. Demarco zainicjował również współpracę przy spektaklu *Lovelies and Dowdies* (Śliczne i szkaradne) między Beuysem (performer) i Kantorem (prowadzący). Przez wiele lat, po tym, jak Scottish Arts Council (Szkocka Rada Sztuki) pozbawiła dotacji Jimmy’ego Boyle’a (w 1980), wraz z Josephem Beuysem wspierali tego artystę. W latach 90. Demarco zaangażował się w *Demarco European Art Foundation* (Fundacja Sztuki Europejskiej Richarda Demarco). Richard Demarco towarzyszył każdemu festiwalowi w Edynburgu. Od czasu powstania Edinburgh Festival „Fringe” (Edynburski Festiwal Skraj), największego festiwalu sztuki na świecie, aktywnie w nim uczestniczył i wspierał. Przez wiele lat zajmował się produkcjami teatralnymi, wystawami sztuki, wydarzeniami kulturalnymi oraz kierownictwem festiwalu „Fringe”. W jego galerii zaczynała karierę wielu artystów. W przeciwieństwie do innych galerii, Galeria Demarco zawsze wspierała wartościowe projekty artystyczne, często ponosząc ryzyko finansowe z tym związane. W 1995 jego *venue* zaprosiło artystów z okupowanego wówczas Sarajewa oraz wystawiło instalację operową młodego Damiana Hirsta. Od końca zimnej wojny do połowy lat 90. stracił poparcie środowiska artystycznego i sponsorów. Jego kontrowersyjny sposób bycia odsunął go od szkockiego życia artystycznego do czasu, gdy festiwal „Fringe” okazał się pełnym komercyjnym sukcesem. Ograniczył wtedy swoje zaangażowanie do współpracy z Rocket Venues. Demarco zyskał sobie szerokie uznanie i szacunek środowisk artystycznych całego świata (przykładem może być doktorat *honoris causa* Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu). To za jego sprawą edynburski „Fringe” zmienił się w największe na świecie święto sztuki. Oprócz doktoratu Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu, Richard Demarco był nagradzany doktoratem *Honoris Causa* przez uniwersytety w Europie i Ameryce Północnej. W latach 1993–2000 był Profesorem Kultury Europejskiej Uniwersytetu Kingston w Londynie. Za znaczące osiągnięcia w propagowaniu polskiej kultury teatralnej na świecie w 1992 otrzymał nagrodę im. Stanisława Ignacego Witkiewicza przyznaną przez Zarząd Polskiego Ośrodka Międzynarodowego Instytutu Teatralnego.

François Emmanuel – belgijski powieściopisarz, dramaturg i poeta. Od czasu studiów medycznych interesuje się poezją i teatrem, adaptacją sceniczną i inscenizacją. W latach 1979–1980 przerwał studia z psychiatrii i psychoanalizy i uczestniczył w pracach Teatru Laboratorium Jerzego Grotowskiego we Wrocławiu. W Polsce zaczyna pisać pierwszą powieść *La nuit d’obsidienne*. Od 1989 roku publikuje powieści, często poważne, czasem lekkie, czasami nazywane „latem” lub „zimą”. Jego powieść *La Passion Savinsen* została nagrodzona Prix Rossel (1998), *Watch the Wave* – premiowana trzyletnią nagrodą powieści (2010), a *The Human Question* została przetłumaczona na piętnaście języków i stała się przedmiotem adaptacji filmowej. W 2010 roku otrzymał główną nagrodę SGDL za całą twórczość. SGDL jest literacką nagrodą stworzoną przez *Société des gens de lettres*, założoną

w 1838 roku przez Honoré Balzaca, George Sand i Victora Hugo. Równolegle z powieściami publikuje poezję, w tym *Portement de ma mère* w 2001 roku. W 2007 roku powraca do pisania scenariuszy teatralnych, począwszy od *Partie de chasse*. Jest członkiem Akademii Języka Francuskiego i Literatury Belgii. W latach 1982–1983 przywoził ciężarówką lekarstwa do Warszawy, Radomia, Krakowa i kilku innych miast. W Warszawie spotkał się z Jerzym Popiełuszko. Jego twórczość nie jest w Polsce znana.

Zuzanna Fogtt – prezes Fundacji Sztuki Współczesnej In Situ, absolwentka wydziału architektury PW. Kuratorka i koordynatorka Festiwalu Sztuki Publicznej *Passengers* w Warszawie, koordynatorka i kuratorka projektu *Ściana Ciepła*, kuratorka i koordynatorka Festiwalu *Ogród Sztuki*, koordynatorka projektu *Energia Przekazu* (5 edycji), koordynator wystawy *Piętra Sztuki* (Warszawa 2003), organizator projektu *121 minut* (2008), Międzynarodowych Warsztatów Filmowych w Sokołowsku. Kuratorka i koordynatorka eksperymentalnego festiwalu muzycznego Sanatorium Dźwięku.

Jean-Baptiste Ganne – mieszka i pracuje w Nicei. Studiował w École Nationale de la Photographie w Arles oraz w Villa Arson w Nicei, odbył rezydenturę artystyczną w Rijksakademie w Amsterdamie (2003–2004) oraz Villa Medici w Rzymie (2006–2007). Jean-Baptiste Ganne zajmuje się fotografią, performance, video-artem oraz instalacją. W swoich pracach odwołuje się w sposób krytyczny i sentymentalny do polityki. Do własnej relacji ze sztuką podchodzi z poetyckim dystansem nazywając sztukę „przestrzenią pomiędzy tobą i mną, a zasłoną dymną”. Będąc „pomiędzy” stawia pytania na temat polityki, pojęcia inności i odmienności. Wykonał ilustracje do wszystkich rozdziałów *Kapitału* Karola Marksa, przez sześć dni strajkował (i gotował) podczas rezydentury w Rijksakademie, w Rzymie cały budżet produkcyjny rozmienił na dziesięciocentowe monety, a także dokonał odczytu *Don Kichota* za pomocą alfabetu Morse’a i czerwonej lampy w Amsterdamie, Nicei, Stambule, Gandawie, Paryżu, Rzymie. *Rom Dance Floor* to instalacja z dźwięków i światła, która jest oddaniem hołdu społeczności romskiej zamieszkującej wschodnią Europę.

Rosanna Irvine – choreografka łącząca w swojej pracy różne dyscypliny, z pogranicza pracy nad ruchem, nowymi mediami, praktyką literacką, konceptualnymi performansami oraz instalacją. Jej zainteresowania twórcze ogniskują się wokół problemu percepcji, uwagi oraz relacji, które pojawiają się w sztuce performance. Jej ostatni duży projekt to wydanie *Perception Frames* – publikacja zawierająca zbiór notatek, szkiców z jej układów choreograficznych, performance oraz prac w innych mediach.

Maya Gordon – mieszka i pracuje w Amsterdamie. Autorka instalacji, obrazów, obiektów, kolaży, rysunków i filmów wideo. Studiowała w Bezalel Academy of Art and Design w Jerozolimie oraz w Atelier 63 i Akademii im. Van Eycka w Maastricht. Swoje prace prezentowała m.in. na wystawach: *Zuzanna Ginczanka. Tylko szczęście jest prawdziwym życiem* w 2015 w Muzeum Literatury

w Warszawie oraz w 2016 w Muzeum Historii Fotografii w Krakowie; *Figury retoryczne. Warszawska rzeźba architektoniczne 1918–1970* w 2015; *Tratwa Meduzy* w 2006 w Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego w Królikarni – Oddziale Muzeum Narodowego w Warszawie; *Plica polonica* w 2014, *Architektura intymna, architektura porzucona* w 2006 w Centrum Sztuki Współczesnej Kronika w Bytomiu; *Golden Hands* w 1995 w Herzliya Museum of Contemporary Art w Izraelu.

Jerzy Hanusek – filozof, krytyk sztuki, wykładowca UJ, przez wiele lat był prezesem krakowskiego Stowarzyszenia Artystycznego Otwarta Pracownia, w latach 90. publikował teksty w „Czasie Krakowskim”, „Arce” i „Arkanach”, autor książki *Robak w sztuce. Bettina Beres*.

Alicja Jodko – filozofka, kuratorka, współinicjatorka wrocławskiej galerii Entropia (1988), założycielka i opiekunka artystyczna Dziecięcej Wytwórni Filmowej – pionierskiego, autorskiego warsztatu animacji dla dzieci istniejącego od 1986 roku i działającego w Galerii Entropia. Aktywna na wielu obszarach twórczości – zajmuje się grafiką wydawniczą, poezją wizualną i filmem – szczególnie animowanym. Ma w dorobku kilka wystaw indywidualnych (instalacji dźwiękowo-obiektowych) i grupowych i kilka filmów autorskich. Zajmuje się także filozofią sztuki, pisze teksty krytyczne (m.in. „Obieg”, „Format”). Jurorka na festiwalach animacji w kraju i za granicą. W latach 1986–1989 pracownik dydaktyczny Zakładu Filozofii wrocławskiej PWSSP (obecnie ASP). W latach 2012–2015 wykładała estetykę i filozofię współczesną na wrocławskiej ASP. W latach 2006–2015 ekspertka PISF w dziedzinie filmu animowanego. Od 2008 roku działa w Zarządzie ASIFA Poland, jest też kuratorką obchodów Międzynarodowego Dnia Animacji we Wrocławiu.

Mariusz Jodko – filozof, kurator, współinicjator i dyrektor galerii Entropia – samorządowej instytucji kultury, która istnieje we Wrocławiu od 1988 roku. Wykładowca nowych mediów we wrocławskiej ASP, juror na festiwalach sztuki wideo, członek Kapituły Nagrody wARTo promującej młodych artystów, wieloletni członek Rady Artystycznej Dolnośląskiego Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych. W 2011 roku otrzymał Nagrodę Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za popularyzację polskiej sztuki współczesnej oraz promocję młodych artystów. Aktywny na wielu obszarach twórczości – zajmuje się fotografią, filmem, multimediami, projektowaniem graficznym, jest autorem kilku wystaw fotograficznych, wielu filmów dokumentujących zdarzenia i akcje artystyczne oraz twórcą prac multimedialnych.

Sandra Johnston – artystka wizualna z Północnej Irlandii, aktywna międzynarodowo od 1992 roku, przede wszystkim na polach performansów i instalacji *site-responsive*. Działalność Johnston często obejmowała namysł nad konsekwencjami traumy, prowadzony poprzez wypracowywanie sposobów upamiętnienia, które istnieją jako formy świadectwa i pełnego empatii spotkania. Od 2002, Johnston nauczwała w wielu placówkach takich jak AHRC Reserach Fellowship w University of Ulster w Belfaście, gdzie badała „traumę miejsca”. W 2007

była profesorem wizytującym „Ré Soupault” na Bauhaus University w Weimarze. Obecnie jest prowadzi program BxNU MF w Northumbria University w Anglii. W 2013 Johnston opublikowała pracę dokorską zatytułowaną *Beyond Reasonable Doubt: An Investigation into Concepts of Doubt, Risk and Testimony Explored Through Consideration of Performance Art Processes in Relation to Systems of Legal Justice* (Poza uzasadnioną wątpliwością: badanie koncepcji wątpliwości, ryzyka i świadectwa poprzez namysł nad procesem sztuki performatywnej w relacji do systemów prawnych). Wiele z jej prac powstało w procesie intensywnej współpracy, szczególnie poprzez długotrwałe partnerstwo artystyczne z Alastairem MacLennanem i Dominikiem Thrope’em, którzy ogromnie wzbogacili jej praktykę twórczą. Ponadto, Johnston jest głęboko zaangażowana w prowadzenie artystycznych spółdzielni w Belfaście, takich jak CATALYST ARTS & BBeyond.

Jacek Kasprzycki – absolwent Studium Filmu Animowanego w PWSFiT w Łodzi w 1984 roku. Uczestniczył w wielu efemerycznych akcjach wielu grup artystycznych, brał udział w pierwszych w Polsce Festiwalach Studentów Szkół Artystycznych w Nowej Rudzie w latach 70., w pokazach, warsztatach i konkursach rysunku i malarstwa. Po studiach uprawia głównie malarstwo i grafikę, realizuje filmy 16 mm, a następnie od lat 80. video-art. Zajmuje się też publicystyką kulturalną („Artluc”, „Arteon”, „Czas Kultury”). Jego prace cechuje doza pozornej publicystyki, pod warstwą której kryje się sceptycyzm i ironia wobec „totalitarnych” mechanizmów współczesnej, z pozoru demokratycznej kultury.

Koji Kamoji – malarz, twórca obiektów i instalacji. Urodził się w 1935 roku w Tokio. W latach 1953–1958 studiował na Akademii Sztuk Pięknych Musashino w Tokio w pracowni profesorów Saburo Aso i Choonan Yamaguchi. W 1959 roku przyjechał do Polski i podjął studia na Warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych (dyplom w 1966 roku) w pracowni prof. Artura Nacht-Samborskiego. Laureat Nagrody Krytyki im. C.K. Norwida (1975). Od 1967 roku współpracuje z Galerią Foksal w Warszawie. Japońska rodzina Kamoji od lat była związana z polską kulturą – starszy brat matki artysty Riotsu Umeda i stryj Kudo tłumaczyli na język japoński polską literaturę. Kiedy dwudziestoczteroletni Koji Kamoji po ukończeniu studiów postanowił opuścić Japonię, jego wybór padł na Polskę. Miał za sobą tragiczne doświadczenie samobójczej śmierci przyjaciela, S. Sasakiego – to wspomnienie będzie później inspiracją wielu prac artysty. Ważnym doświadczeniem dla młodego Koji’ego Kamoji była długa podróż statkiem do Polski przez Kanał Sueski, podczas której bardzo intensywnie odczuł obecność wody, nieba i powietrza, a także nieskończoności przestrzeni. Elementy natury i jej symbolika odegrają ogromną rolę w jego sztuce.

Mariusz Knorowski – kurator, dyrektor Muzeum Plakatu w Wilanowie, dyrektor artystyczny Centrum Rzeźby w Orońsku.

Jolanta Krukowska – aktorka, członkini-założycielka Akademii Ruchu (AR). Od 1986 roku równolegle z działaniem w AR prowadzi pracę indywidualną. W swych

poszukiwaniach odwołuje się do doświadczeń egzystencjalnych kobiety. Tworzy prace z pogranicza szeroko rozumianego tańca i performance'u. Wielokrotnie brała udział w festiwalu Magdalena Project, realizowanym w krajach Europy, Ameryki, Nowej Zelandii i Australii. Prowadzi warsztaty teatralne bazujące na doświadczeniach AR i własnych. „Jestem kobietą, jestem zapisem kulturowym kobiety. Ten zapis mnie interesuje, rozmawiam z nim. Wybrane przedmioty są partnerami w działaniu, są pretekstem do budowania, tworzenia metafor. Relacje pomiędzy mną – przedmiotem – widzem wyznaczają linie napięcia”.

Joanna Krzysztóń – otrzymała dyplom z wyróżnieniem w roku 1978 na Wydziale Malarstwa ASP w Warszawie (pracowania prof. J. Tarasina). W latach 1978–1981 była członkiem eksperymentalnego warszawskiego teatru „Akademia Ruchu”. Od 1995 roku współpracowała jako stylistka z różnymi pismami poświęconymi urządzaniu wnętrz. W roku 2007 otrzymała stypendium Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Współprowadzi galerię 2b+r na ul. Bukowińskiej 22 w Warszawie. Uprawia malarstwo oraz jego formy multimedialne. Jest autorką ponad 20 wystaw indywidualnych. Brała udział w kilkudziesięciu wystawach zbiorowych w kraju i zagranicą. Od 2011 roku prowadzi zajęcia z malarstwa na WIT w Warszawie.

Yola Kudela – reżyseruje filmy, również animowane, specjalistka od efektów specjalnych. Urodzona w Polsce, mieszka w Paryżu, Londynie i Warszawie. Jest absolwentką Łódzkiej Szkoły Filmowej (dyplom z animacji i efektów specjalnych). Studia podyplomowe na CFT Gobelins w Paryżu. Ulice to jej galeria, a społeczność miejscowa to jej publiczność. Opiera swoje prace na klasycznym malarstwie, wprowadzając doń postaci współczesne. Pracuje w przestrzeni publicznej i tworzy sztukę społecznie zaangażowaną. Sądzi, że artyści nie powinni produkować dekoracyjnych, bezsensownych obrazów, służących jedynie jako chwyt reklamowy. Działa na ulicy i jej sztuka odzwierciedla to, co dzieje się w naszym świecie na ulicy. Stara się to robić z humorem, nawet jeżeli mówi o kwestiach poważnych: o rasizmie, starzeniu się i homofobii. Tworzy kolaże znacznych rozmiarów. Fotografuje ludzi, drukuje fotografie na papierze i nakleja na ścianach. Na naklejki wybiera rozwalające się, opuszczone budynki: stają się one organicznym elementem scenarii miejskiej. Przysposabia nikomu niepotrzebne przestrzenie i zamienia je w „galerie sztuki”. Realizuje prace na całym świecie, m.in. w Melbourne, Buenos Aires, San Francisco, Paryżu, Warszawie, Brighton, Liege, Doel i Londynie.

Robert Kuśmirowski – performer, autor instalacji, obiektów, fotografii, rysunków. Mieszka w Łodzi. W latach 1998–2003 studiował na Wydziale Artystycznym Instytutu Sztuk Pięknych na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, gdzie uzyskał dyplom w pracowni Rzeźby Monumentalnej prof. Sławomira Andrzeja Mieleszki. W roku akademickim 2002–2003 przebywał na stypendium w Pracowni Metalu i Modelowania na Uniwersytecie Rennes 2 oraz Beaux-Arts Rennes. Związany z Fundacją Galerii Foksal w Warszawie,

Johanne Galerie w Berlinie, Guido Costa Projects w Turynie. Laureat Paszportów „Polityki” i Dorocznej Nagrody MKiDN w dziedzinie Sztuk Wizualnych za 2011 oraz wielu innych nagród. Mieszka i pracuje w Lublinie. Od 2007 roku zatrudniony na macierzystej uczelni Instytutu Sztuki Pięknych WA UMCS w Lublinie, Zakład Intermedialności oraz Sammer Academy in Salzburg (2013–2014). Większość jego prac oparta jest na rekonstrukcji i kopiowaniu starych przedmiotów, dokumentów, fotografii, a raczej tworzeniu ich ludzko podobnych imitacji. Zazwyczaj nie mają one swego określonego pierwowzoru, a jedynie przywołują kulturę materialną pewnej epoki. Zawsze jednak cechuje je obsesyjna dokładność i skrupulatność. W większych instalacjach ujawnia się też kolekcyjnerskie zamięłowanie artysty – nagromadzone przedmioty tworzą wówczas trudne do ogarnięcia zbiory, określone przez Joannę Mytkowską jako „barok nadmiaru i entropia detali”. W ten sposób Kuśmirowski odwołuje się do pamięci, historii i nostalgii, jako towarzyszy kulturze wizualnej z odległej i nieco bliższej przeszłości powoli znikającej pod kolejnymi warstwami. Dzięki temu w jego pracach ujawnia się też wątek wanitatywny – odtwarzanie minionej kultury materialnej staje się sposobem podejmowania tematu krótkotrwałości, przemijalności i śmierci. Podobny charakter mają też jego akcje i działania performansowe, czasami uzupełniane komponowaną przez niego muzyką.

Przemysław Kwiek – wyszedł od klasycznego studium rzeźby (aktu), zamieniając je na *Dokumentowane Działania Materiałowo-Przestrzenne* („w konkretnych warunkowaniach polityczno-umysłowo-życiowych”) – tak w 1967 roku określił swoją nową procesualną materialistyczno-medialną praktykę. Aktualnie na polskich wyższych uczelniach sztuki powstało około pięciu wydziałów mających w nazwie „działania przestrzenne”. W związku z tymi faktami wydaje się słuszne przypisanie mu określenia „Nowator” („Prekursor”). Jego dyplom był pierwszą realistyczną i publiczną *Rzeźbą Performatywną*, której ciąg realizacyjny i dzisiaj możemy śledzić krok po kroku na podstawie celowo robionej wtedy pierwszej kolorowej dokumentacji diapozytywowej. Wczesne jego realizacje można określać jako „awangardowe” i „alternatywne” wobec wtedy obowiązującego paradygmatu: kto to jest i co i jak robi artysta. Większość z nich zrealizował w sposób równorzędny z Zofią Kulik jako KwieKulik (1971–1988; skończyła tę samą Pracownię Rzeźby rok później). Ten dorobek jest szczegółowo udokumentowany w niedawno wydanej monumentalnej *Księdze KwieKulik*. Od roku 1988 uprawia własną formę, którą nazywa *Appearance* (Pojawienie się, wygląd; „która może być performance’em, ale nie musi”; do tej pory powstało 300 *Appearance’ów* i ponad 600 punktów wyszczególnienia działalności). Należy do tzw. Artystów „przemilczanych na śmierć” (jak i jego pokolenie), choć ostatnio ukazują się entuzjastyczne recenzje najlepszych krytyków młodszych generacji o jego indywidualnej działalności.

Marc Leahy – pisarz, artysta, nauczyciel

Zofia Leszko – historyk, archiwistka, absolwentka Historii na Uniwersytecie Wrocławskim, wychowywała się w Sokołowsku. Swoją debiutancką książkę oparła

na swojej pracy magisterskiej pt. *Sokołowsko w latach 1945–1989* napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Elżbiety Kościak. Obecnie autorka mieszka i pracuje we Wrocławiu. Zawodowo nie zajmuje się historią, ale z pasją i zamiłowaniem często odwiedza Sokołowsko.

Anna Leśniewska – ukończyła studia historii sztuki w Warszawie. Badania nad sztuką współczesną prowadziła w Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku, w Państwowej Akademii Nauk, a następnie w Muzeum Narodowym w Warszawie. Jest wykładowcą historii sztuki w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi. Jest autorką wielu wystaw w Muzeum Narodowym w Warszawie, Narodowej Galerii Sztuki Zachęta w Warszawie, Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie, Galerii Arsenal w Poznaniu, Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku i innych galeriach na terenie Polski. Prowadzi działalność naukową m.in. w Muzeum Narodowym w Warszawie, Zachęcie, Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku, Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie. Jest członkiem Sekcji Polskiej Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Sztuki, a także współzałożycielką Stowarzyszenia Artystycznego „Poza” oraz członkiem Stowarzyszenia Edukacji i Postępu STEP. Mieszkanka Podkowy Leśnej.

Mieczysław Litwiński – polski kompozytor, multiinstrumentalista, wokalista i pedagog muzyczny.

Barbara Lounder – artystka, wykłada w NSCAD w Halifax (Kanada). Ukończyła Queens University w Kingston i Nova Scotia College of Art and Design. W swoich pracach wykorzystuje wędrowkę jako metodę twórczą. Zaprasza publiczność do udziału w precyzyjnie przygotowanych trasach. Czasem wykorzystuje w nich urządzenia lokacyjne i przenośne projektory, a także laski, szczudła i plecaki. Prezentowała swoje prace w Kanadzie, USA, Polsce, Nowej Zelandii, Niemczech i Bułgarii. Działania Lounder poddawane były wnikliwej krytycznej analizie w C Magazine, Parachute i New York Timesie. Rezydentka Banff Centre for the Arts, Open Studio Printmaking w Toronto i Full Tilt Creative Centre w Nowej Funlandii. Jest założycielką grupy Narratives in Space + Time Society.

Richard Launder – artysta i wykładowca na wydziale sztuki, muzyki i designu Uniwersytetu w Bergen. Żyje i pracuje w Londynie, Bergen i na Sycylii. Jako artysta przyjmuje pozycję inkluzywną, pluralistyczną i interdyscyplinarną, a jego podejście do działania można określić jako kontekstualne, efemeryczne i partycypacyjne.

Alastair MacLennan – reprezentował Irlandię na Biennale w Wenecji w 1997, upamiętniając ofiary konfliktów politycznych w Irlandii Północnej (1969–1996). W latach 70. i 80. wykonywał długie, trwające nawet do 144 godzin działania w Wielkiej Brytanii, USA i Kanadzie, których tematyka oscylowała wokół nieprawidłowości występujących w świecie polityki, kultury i życia społecznego. Od 1975 MacLennan mieszka w Belfaście, gdzie w 1978 roku założył Belfast's Art and Research Exchange. Od 1975 wykładał na Ulster Polytechnic, a następ-

nie University of Ulster, gdzie przez 11 lat prowadził zajęcia na Wydziale Sztuk Pięknych. MacLennan dużo podróżuje prezentując swoje Actuations (performance/instalacje). Od 1989 roku jest członkiem międzynarodowej grupy performance Black Market International. MacLennan jest emerytowanym profesorem University of Ulster w Belfaście, honorowym członkiem Dartington College of Arts oraz National Review of Live Art w Glasgow, a także założycielem organizacji zajmującej się sztuką performance Bbeyond w Belfaście.

Łódź Kaliska – awangardowa grupa artystyczna, powstała w Łodzi w 1979 roku. Od drugiej połowy lat 80. XX w. artyści tworzą fotografię inscenizowaną. Łódź Kaliska organizowała prowokacyjne happeningi. Od początku lat 80. tworzyła tzw. Kulturę Zrzuty, później tzw. Kulturę Żenującą. W Łodzi przy ulicy Piotrkowskiej 102 działa Łódź Kaliska – klub, kawiarnia, pub, jest to siedziba Stowarzyszenia Artystów Łódź Kaliska. Grupa „Łódź Kaliska” jest jedną z najważniejszych polskich grup artystycznych działających w obszarze sztuki współczesnej. Jej aktywna obecność w sztuce trwa bez przerwy już od ponad 35 lat, od 1979 roku. W tym czasie tworzyli fotografie, filmy, obrazy, happeningi, przedstawienia teatralne, a nawet wypowiedzi literackie. Mają na swoim koncie dziesiątki indywidualnych wystaw w kraju i za granicą. Od początku skład grupy to pięć osób: Marek Janiak, Andrzej Kwietniewski, Andrzej Świetlik, Andrzej Makary Wielogórski i Adam Rzepecki. W 2008 roku z grupą rozstał się Andrzej Kwietniewski. W Sokołowsku Łódź Kaliska zrealizowała happening pt. *Niezbędność ulaństwa we współczesnej Polsce czyli szarża stojąca*. To wydarzenie artystyczne było szarżą ulańską wykonaną przez grupę muz-ulańską z użyciem koni i kozłów gimnastycznych. Bogata oprawa dźwiękowa towarzysząca szarży (huk wystrzałów, szelek szabel, tętent końskich kopyt, oryginalne pieśni) miała podkreślić piękno tej szarży i jej oczywisty związek z polską tradycją narodowo-romantyczną. Dodatkowo, by uzyskać „filmowy” efekt ruchu unieruchomionych w rzeczywistości elementów szarży, w tle zorganizowane zostało „kino chodzące”. Kino chodzące to ustawiona w plenerze sala kinowa z jej wszystkimi podstawowymi atrybutami, a więc ekranem, widownią i żywą projekcją filmową. Zaprezentowano autorskie filmy Łodzi Kaliskiej zawierające motywy wojenne, zebrane w blok pod wspólnym tytułem „Martyrologia wojenna w filmach Łodzi Kaliskiej”. W zestawie znalazły się filmy: *Brudny Harry*, *Lucky man*, *Zabójstwo Hindenburga*, fragment filmu *Wywar z kielbasy* oraz *Reparacje, reparacje, reparacje...* Filmy zrealizowane były w latach 1992–1994 przy współudziale zaprzyjaźnionych z grupą ŁK osób, stale z nią współpracujących. Wybór filmów oraz montaż wykonała Zofia Łuczko.

Małgorzata Kitowska-Łysiak – (1953–2012) polski historyk sztuki, teoretyk i krytyk sztuki, profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, gdzie kierowała Katedrą Historii Sztuki Współczesnej, wybitna znawczyni twórczości Brunona Schulza oraz powojennego malarstwa figuratywnego. Członek Towarzystwa Naukowego KUL, Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Lubelskiego Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych, Rady

Programowej Biura Wystaw Artystycznych w Lublinie. Redaktorka serii wydawniczej Sztuka Nowa (TN KUL), zainicjowała badania nad Grupą Zamek.

Antoni Matuszkiewicz – polski poeta, prozaik, dramaturg, tłumacz, dziennikarz, wydawca, z wykształcenia historyk i muzealnik.

Jolanta Męderowicz – kuratorka i krytyk sztuki, działa przede wszystkim w obszarze edukacji i promocji sztuki współczesnej. Organizuje wystawy i spotkania z artystami w ramach nowo powstałej przy Lubelskim Towarzystwie Zachęty Sztuk Pięknych – Kolekcji Sztuki Nowoczesnej. Zrealizowała m.in.: *Spotkanie z Włodzimierzem Borowskim* – reprezentującym Grupę Zamek, zebranie materiałów do strony internetowej Grupy Zamek, pierwsza wystawa kolekcji lubelskiej Zachęty p.n. *Kolekcja. W centrum wydarzeń – pojęcia nowoczesności* i panel dyskusyjny z udziałem dyrektorów muzeów i kolekcjonerów sztuki w Polsce: Andą Rottenberg, Jarosławem Suchanem, Dariuszem Bieńkowskim, Barbarą Raczyńską, wystawa *Terytoria. Polska, Ukraina, Białoruś*. Była nominowana do Nagrody Miasta Lublina za upowszechnianie Kultury za 2006 rok.

Jan Mioduszeński – studiował w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Łodzi (1994–1996) i na Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1996–1999); pracę dyplomową zrealizował na Wydziale Malarstwa w pracowni prof. Zbigniewa Gostomskiego. Od 2002 roku wszystkie wystąpienia sygnuje: FABRYKA MEBLI. Zajmuje się malarstwem, instalacją i performance’em, wyklada na warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych; członek zespołu kierowanej przez prof. Jacka Dyrzyńskiego Pracowni Wiedzy o Działaniach i Strukturach Wizualnych. Współpracuje z warszawską galerią lokal_30.

John Newling – artysta konceptualny, stypendysta Fulbrighta w dziedzinie sztuk wizualnych w 1985. W swoich pracach wciąż eksplorujący pojęcie miejsca zarówno w znaczeniu kartograficznym jak i kontekstowym. Pracuje w medium instalacji rzeźbiarskiej w przestrzeni publicznej i galeryjnej.

Andrea Pagnes / Vest&Page – duet artystyczny, stworzony przez niemiecką artystkę Verenę Stenke oraz pochodzącego z Wenecji artystę i pisarza Andrea Pagnes, od 2006 roku działający w obszarze performance, filmu i literatury. To także niezależni kuratorzy. Ich praktyka artystyczna ma charakter kontekstualny i jest odpowiedzią na otoczenie i problemy społeczne, odnosi się do historii i architektury miejsca. W poetyce odniesień podejmują kwestie percepcji, rzeczywistości, porozumiewania się, kruchości funkcjonowania człowieka i grup ludzkich w sferze społecznej i w środowisku naturalnym. Vest&Page prezentowali swoje działania oraz filmy na całym świecie. Są inicjatorami i kuratorami wielu projektów m.in. International Performance Art Week w Wenecji. Ich artykuły ukazują się w książkach i periodykach dotyczących sztuki współczesnej.

Berenika Partum – z wykształcenia historyk sztuki i historyk. Przez wiele lat pracowała jako artystka-asystent-

ka w międzynarodowych projektach i wystawach artystycznych. Przez wiele lat pracowała również jako krytyk sztuki i dziennikarka kulturalna.

Ewa Partum – autorka wielu akcji, performansów, filmów i fotografii, tworzy poezję wizualną. Jako jedna z pierwszych w Polsce zaczęła zajmować się sztuką konceptualną. Jej twórczość odegrała na gruncie polskim prekursorską rolę w dziedzinie *body artu*, sztuki feministycznej i sztuki krytycznej. W latach 70. prowadziła w Łodzi autorską Galerię Adres. Obecnie mieszka w Berlinie. Jej prace znajdują się m.in. w kolekcji nowojorskiej MoMA, Tate Modern w Londynie i Centre Pompidou w Paryżu, a także w zbiorach muzealnych w Berlinie. Brała udział w Manifesta 7 we Włoszech, 18. Biennale w Sydney, La Triennale Palais de Tokyo we Francji oraz Monumenta w Szwajcarii. W 2017 roku jej prace będzie można zobaczyć na 14. Biennale de Lyon.

Ralf Peters – artysta konceptualny, performer. Poszukiwania artystyczne Petersa skupiają się na tym jak ludzki głos i jego możliwości mogą być wykorzystane w sztuce performance, a także stać się materiałem wykorzystywanym w sztukach wizualnych. Jednym z głównych aspektów jego pracy jest związek pomiędzy znaczeniem słów a ich brzmieniem. Peters działa w obszarze muzyki i teatru. Jest także lektorem dzieł literackich. Posiada tytuł doktora filozofii, prowadzi wykłady, pisze. Uczy artystów, naukowców, a także wszystkich chętnych techniki operowania głosem opracowanej przez Roya Harta (wyzwalanie głosu). Pracuje też jako speaker radiowy. Mieszka w Kolonii (Niemcy). Jest współtwórcą zespołu Körper-SchafftKlang i prezesem stowarzyszenia stimmfeld e.V.

Józef Robakowski – artysta, historyk sztuki, autor filmów, cykli fotograficznych, zapisów video, rysunków, instalacji, obiektów, projektów konceptualnych oraz inicjator wielu ważnych zdarzeń i multimedialnych akcji artystycznych. Kurator i właściciel Galerii Wymiany. Studiował na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu historię sztuki i muzealnictwo oraz na Wydziale Operatorskim PWSFTviT w Łodzi, gdzie w latach 1970–1981 był wykładowcą i kierownikiem Zakładu Fotografii i Reklamy Wizualnej. W 1995 roku powrócił do pracy na tej uczelni, gdzie obecnie prowadzi pracownię działań multimedialnych. Współzałożyciel grup artystycznych, podejmujących eksperymentalne działania, m.in.: OKO (1960), STKF PĘTLA (1960–1966), ZERO-61 (1961–1969), KRAĞ (1965–1967) oraz powołanego w 1970 roku w Łodzi zespołu Warsztat Formy Filmowej i Telewizyjnej Grupy Twórczej Stacja Ł (1991–1992).

Nigel Rolfe – artysta brytyjski aktywnie pracujący od lat 70. na polu sztuki performance, w ostatnich latach zwracający się ku fotografii i wideo. Posługuje się obrazami odnoszącymi się do jego performansów lub obiektów w nich użytych. Mieszka i pracuje w Dublinie.

Zygmunt Rytka – artysta samouk, fotograf, artysta video, tworzy także instalacje. Jest współzałożycielem Fundacji In Situ. Od lat 70. związany jest z neo-awangardą nie tylko jako artysta, ale także jako osoba dokumen-

tująca wydarzenia artystyczne. Jego pierwsza wystawa odbyła się w Remoncie w 1974. Od 1975 do 1977 współpracował z Galerią Współczesną. W latach 1974–2000 tworzył *Prywatną kolekcję*, dokumentującą życie i twórczość artystów-przyjaciół. Przez wiele lat „współpracował z rzeką Białką” – zakładając, że kamienie trwają wiecznie, symbolizując wieczność przyrody, wprawiał je w ruch, stawiając pod znakiem zapytania ich statyczną naturę. Od wielu lat jest ciężko chory, co znacznie ogranicza mu możliwości realizacji zamierzeń artystycznych.

Joanna Rajkowska – mieszka i pracuje w Londynie i w Warszawie. Jest autorką projektów publicznych, obiektów, filmów, instalacji oraz efemerycznych akcji i sytuacji realizowanych w przestrzeni miejskiej. Można je interpretować jako współczesne, niepozbowione ironii wariacje na temat sztuki środowiskowej (*community-based art*), *land-artu* i tzw. estetyki relacyjnej, które artystka rozbija na elementy składowe, konsekwentnie stosując taktykę „obserwacji uczestniczącej”. Rajkowska studiowała malarstwo na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie w pracowni prof. Jerzego Nowosielskiego w latach 1988–1993, jednocześnie studiując historię sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1987–1992. Artystka otrzymała Paszport Polityki w 2007 roku za „niezwykłe projekty realizowane w przestrzeni publicznej, za wyciąganie ręki w kierunku błakającego się po mieście człowieka” oraz Nagrodę Wielką Fundacji Kultury Polskiej za całokształt twórczości. Wczesne realizacje Rajkowskiej były rezultatem jej zainteresowań cielesnością, chorobą oraz bezzadnością wobec rozpadu ciała, pamięci i atrofii historii. W nowojorskich akcjach-sytuacjach *Let Me Wash Your Hands* i *No Sign of Dying Soon* z pierwszej połowy lat 90. artystka sterylizowała i pieściła ręce widzów w galerii, kazała dezynfekować góry kości grupie swoich przyjaciół ze świadomością bezcelowości tego rodzaju czynności. Ciało i jego pozostałości oraz ulegająca rozpadowi pamięć/historia/tekst pozostaną osią jej twórczości przez następne lata. Najbardziej znane realizacje Joanny Rajkowskiej *Pozdrowienia z Alej Jerozolimskich* (2002 – do dziś) i *Dotleniacz* (2007) przybrały formę rzeźb społecznych zrealizowanych w przestrzeni miejskiej Warszawy. W obu przypadkach „zaszczepione” w tkance miejskiej obiekty (w przypadku pierwszego projektu była to, obca dla polskiego krajobrazu palma, w drugim staw, nad którym unosiła się mgła zawierająca ozon), stały się pretekstem do budowania nowych rytuałów społecznych, próbą pominięcia języka w komunikacji międzyludzkiej i skierowania uwagi na ciało oraz jego miejsce w przestrzeni miejskiej. Ciało i jego pragnienia miały być generatorem nowego sposobu doświadczania i pamiętania, swego rodzaju nowym początkiem, według słów artystki „momentem zerowania historii”. Artystka stale zajmuje się problematyką napięć ideologicznych, agresji wobec obcych, trudności z asymilacją. Przykładem tego są takie projekty jak *Literatura patriotyczna*, 2006 (kopie antysemitkich książek zakupionych w przykościelnej księgarni, wydrukowane w „lustrzanym odbiciu”), *Azyl dla uchodźców w Uhyst*, 2008 (fikcyjny dom dla uchodźców, zaaranżowany w małej wiosce w Saksonii) czy też *Przejażdżka wokół Wyspy Wojny*, 2004 (rejs statkiem dla mieszkańców Belgradu, będący próbą chwilowej trans-

formacji pamięci o bałkańskich wojnach). Rajkowska pracowała m. in. z grupą chłopców z obozu dla uchodźców w Jenin na palestyńskim Zachodnim Brzegu (przeprowadzając z nimi warsztaty nad „porzuceniem języka” w opowiadaniu o traumie) oraz z mieszkańcami szwedzkiego miasta Umeå (dla których artystka, bezskutecznie, starała się zbudować sztuczny wulkan).

W 2009 roku Rajkowska stworzyła projekt rzeźby dla szwajcarskiego Berna w postaci gigantycznego nietoperza wiszącego pod mostem, który byłby jednocześnie pojemnikiem na prochy zmarłych. W tym samym roku rozpoczęła negocjacje na temat przekształcenia komina nieczynnej fabryki w Poznaniu w minaret, który był próbą wpleceniem w tkankę miejską elementu „obcego” dla kultury wizualnej w rzymsko-katolickiej Polsce. Oba te projekty nie zostały zrealizowane. Projekty Rajkowskiej opierają się najczęściej na pracy nad specyficznym miejscem, obciążonym historycznie lub ideologicznie, naznaczonym brakiem tożsamości, traumą lub wyparciem. Jej praktyka polega na próbie zawierzenia intuicyjnej, cielesnej nieomalże odpowiedzi na tego rodzaju miejsca. Artystka tworzy punkty referencyjne, kreuje socjalno-biologiczne *habitaty* i wprowadza ludzi w obszary przez nich zazwyczaj porzucone. Tworzy też postulaty powstania nowych anty-monumentów, miejsc oddanych z powrotem siłom natury (np. *Wąwóz* dla Muzeum sztuki Nowoczesnej w Warszawie, *Swamptown* dla Schlossplatz w Berlinie, *Habitat* dla byłej fabryki Schindlera w Krakowie).

Polem jej zainteresowań jest również język i jego fizyczność ulegająca, podobnie jak ludzkie ciało, organicznym w swojej naturze procesom: wzrostowi, zwyrodnieniom, chorobom i wreszcie, zanikowi. Projekt *Benjamin w Koni* nad którym Rajkowska pracowała w latach 2009–2010 był refleksją nad rewolucją językową w Turcji i jej konsekwencjami kulturowymi (Rajkowska zleciła tłumaczenie tekstu *O obowiązkach tłumacza* Waltera Benjamina na martwy już język turecki otomański). Rajkowska często wykorzystuje motywy autobiograficzne dotyczące historii rodzinnych – np. film *Basia* był zapisem dramatycznego wydarzenia inspirowanego historią choroby i śmierci matki artystki, film *Złoto i srebro* – opowieścią o wycieczce ojca artystki, wspominającego roztrwonioną fortunę i próbę przetrwania podczas wojny, a efemeryczny projekt publiczny *Spluwaczka* – postawieniem kopii spluwaczki dentystycznej pochodzącej z gabinetu pradziadka artystki na swoim miejscu, na którym stała przez dziesiątki lat – na Placu Konstytucji w Warszawie. Szereg projektów, które powstały w ostatnich latach dla miasta Berlina są namysłem nad ciałem, jego naturalnym biologicznym rytmem a także biopolitycznej relacji z miejscem urodzenia. Rajkowska postanowiła urodzić dziecko właśnie w Berlinie, zaszcześcić życie w miejscu, gdzie prawa do życia wielu ludziom odmówiono (film *Born in Berlin*). Jednocześnie artystka zaprojektowała pokój do umierania dla miejscowego szpitala (*Zero Gravity*) i w ramach projektu *Final Fantasies* postanowiła zadać osobom umierającym w hospicjach pytanie: „jak chciałbyś/chciałabyś umrzeć?”

Agnieszka Rayzacher – dziennikarka, kuratorka, autorka licznych artykułów poświęconych sztuce, autorka wy-

wiadów z artystami, interpretatorka najważniejszych wydarzeń kulturalnych. Prowadzi Galerię LOKAL 30

Grzegorz Rogala – w latach 1976–1981 studiował na wydziale operatorskim PWSFTviT w Łodzi. Od 1988 prowadzi Studio Rogala, zajmujące się produkcją i postprodukcją filmową. Zrealizował bądź brał udział w realizacji ok. 800 projektów filmowych i reklamowych. Doktorat na wydziale Intermediów Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu. Od 10 lat zajmuje się czynnie filmem artystycznym, fotografią i sztuką interaktywną. Jego prace znajdują się w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Narodowego w Gdańsku, jak również w kolekcjach prywatnych we Francji, Nowej Zelandii, Niemczech, Holandii, Polsce. Od 2007 prowadzi razem z Joanną Krzysztoń i Józefem Piwkowskim, galerię 2b+r w Warszawie. Ma na swoim koncie ponad 40 wystaw zbiorowych i indywidualnych w kraju i zagranicą. Od 2011 roku wykładowca na wydziale grafiki WIT w Warszawie. Mieszka i pracuje w Warszawie.

Anda Rottenberg – historyczka i krytyczka sztuki, kuratorka wystaw. Wieloletnia dyrektorka warszawskiej Zachęty. Inicjatorka powołania i budowy Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

Joanna Ruszczyk – ukończyła filologię polską na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, studiowała podyplomowo historię sztuki, następnie ukończyła Kuratorskie Studia Muzealne na Uniwersytecie Jagiellońskim. Kuratorka, dziennikarka. Współpracuje z tygodnikami „Newsweek Polska”, „Wysokie Obcasy”, specjalizuje się w tematyce sztuki.

Małgorzata Sady – kolekcjonerka pięknych chwil, zajmuje się słowem (pisze, tłumaczy, opowiada), dźwiękiem (*soundscapes*) i obrazem (film, fotografia, malarstwo). Od końca lat 70. pracuje z centrami sztuki w Polsce i zagranicą jako kuratorka i artystka. Wieloletnia współpraca z Braćmi Quay, Kojim Kamoji, George'em Hyde'em, Tomaszem Stankiewiczem, a także Davidem Thomasem. Pracuje przy realizacji filmów dokumentalnych i animowanych (m.in. współautorka filmu *Alfred Schreyer z Drohobyczka*). Autorka licznych przekładów z dziedziny sztuki współczesnej, literatury (m.in. J. Czechowicz, S. Themerson), filozofii (L. Wittgenstein, B. Russell). Od 2012 kuratorka Międzynarodowego Festiwalu Sztuki Efemerycznej Konteksty. Związana z festiwalami: Animator, Lalka też człowiek, Festiwałem Themersonów w Płocku, Animo, Etiuda & Anima. Od 1996 współpracuje z Archiwum Themersonów w Londynie. Wydaje „dzieła rozrzucone” Themersonów (*Gaberbochus w Polsce*) i prezentuje twórczość Franciszki i Stefana Themersonów w postaci publikacji, wystaw, wykładów.

Andreas Savva – artysta pochodzący z Cypru. Wielkie instalacje Andreasa Savvy wyrażają światopogląd artysty charakteryzujący się dużą dozą sceptycyzmu. Savva przedstawia w nich własny punkt widzenia, ale nie narzuca widzowi określonej interpretacji. W swojej twórczości podejmuje kwestie społeczne i polityczne oraz problem pieniądza. Savva dzieli instalacje na cykle,

które powstają jednocześnie i wykorzystują różne materiały. Najważniejszy segment stanowi cykl *Oportunista* z dominującym materiałem, jakim jest sznur władający przestrzenią, w którym uwięzione zostają przedmioty. Artysta odwołuje się do wielorakich systemów wartości i odmiennych kontekstów, a wszystko to ma na celu dotarcie do nieznanego.

John Schafer – znany producent i prezenter programu „New Sounds”, National Public Radio New York City.

Ewa Nowina-Sroczyńska – antropolog kultury, profesor w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej UŁ. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się wokół antropologii symbolicznej, antropologii sztuki, zagadnień mitu, symbolu, rytuału i obrzędu. Kategorie te wykorzystywane są przez autorkę do analizy dzieł artystycznych (książka pt. *Przezroczyste ramiona ojca. Etnologiczne studium o magicznych dzieciach*). Jest konsultantem, autorem i współautorem scenariuszy filmów etnograficznych. Wkrótce ukaze się książka poświęcona Łodzi Kaliskiej pt. *Mistrzowie ostentacyjnych transgresji*; na ukończeniu praca podsumowująca wieloletnie badania autorki na Podhalu – *Wzmrożona tożsamość. Sylwy podhalańskie*.

Jan Świdziński – (1925–2014) artysta intermedialny, twórca sztuki kontekstualnej, performer, krytyk sztuki współczesnej, filozof. Studiował malarstwo (dyplom w 1952 roku) i grafikę. Był organizatorem lub współorganizatorem wielu spotkań, festiwali, konferencji i wystaw poświęconych sztuce kontekstualnej i performance w kraju oraz za granicą. W 1976 wydał manifest *Sztuka jako sztuka kontekstualna* (Wyd. Selem Galerie S. Petri, Lund, Szwecja). Autor wielu książek, m.in.: *Art as Contextual Art* (Lund, Szwecja 1976), *Art, Society and Self-consciousness* (Calgary, Kanada 1979), *Freedom and Limitation – The Anatomy of Post-modernism* (Calgary, Kanada 1987), *Quotations on Contextual Art* (Eindhoven, Holandia 1988), *L'Art et son Contexte* (Québec, Kanada 2005). Był kuratorem i szefem Międzynarodowego Festiwalu Sztuki Akcji INTERAKCJE w Piotrkowie Trybunalskim.

Małgorzata Taraszkiewicz-Zwolicka – historyczka sztuki, kuratorka wystaw, animatorka wydarzeń kulturalnych, z wykształcenia fotografka, muzealniczka. Od 2009 roku kieruje Gdańską Galerią Fotografii, która jest częścią Muzeum Narodowego w Gdańsku. Mieszka i pracuje w Gdańsku. Absolwentka muzealnictwa na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i Liceum Plastycznego w Gdyni Orłowie.

Dorota Grubba-Thiede – doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o sztuce na UMK w Toruniu, magister sztuki, magister Ochrony Dóbr Kultury, wykładowczyni w Międzywydziałowym Instytucie Nauk o Sztuce Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku oraz w Polskim Instytucie Studiów nad Sztuką Świata.

David Thomas – wokalista, muzyk, autor tekstów. Był jednym z założycieli protopunktu Rockets from the Tombs (działającego w latach 1974–1975; w tamtych czasach

posługiwał się pseudonimem *Crocus Behemot*), był również założycielem punkowej grupy *Pere UBU* (działa od 1975 z przerwami do dziś). Ma na swoim koncie także kilka albumów solowych. Pomimo tego że jest głównie wokalistą, dodatkowo gra na akordeonie, puzonie, gitara i na innych instrumentach. Thomas określa swoją twórczość jako „konfrontację kultury, geografii i dźwięku”. Wspólnymi tematami wielu jego prac są: system międzystanowych autostrad w USA, przydrożne krajobrazy czy badziewna kultura turystyczna. Thomas stał się czymś w rodzaju ikony z bardzo wysokim i rozpoznawalnym w rockowej muzyce głosem. Emerson Dameron opisał Thomasa jako „uwięzionego w oboju James’a Stewarta”, a według Greila Marcusa głos Thomasa „jest jak głos człowieka mamroczącego w tłumie – myślisz że mówi do siebie do momentu, w którym zdajesz sobie sprawę że mówi do Ciebie”.

Henryk Waniek – artysta malarz, prozaik, eseista, krytyk sztuki, tłumacz, twórca cenionych dzieł malarskich, grafik, projektów scenograficznych, znawca zagadnień ezoterycznych (alchemia, mistycyzm itp.). Najbardziej znanym dokonaniem pisarza jest cykl eseistycznych opowieści o Śląsku: *Hermes w Górach Śląskich* (1994), *Opis podróży mistycznej z Oświęcimia do Zgorzelca 1257–1957* (1996), *Pitagoras na trawie* (1997), *Inny Hermes* (2001).

Marek Wasilewski – ukończył PWSSP w Poznaniu (1993) i Central Saint Martins College of Art & Design w Londynie (1998). Był stypendystą the British Council, Fundacji Fulbrighta i Kościuszko Foundation. Jest profesorem ASP w Poznaniu, wykłada na Wydziale Komunikacji Multimedialnej. Jest autorem tekstów o sztuce i redaktorem naczelnym dwumiesięcznika „Czas Kultury”. Jego twórczość koncentruje się przede wszystkim na realizacjach wideo.

Zbigniew Warpechowski – artysta, poeta, performer. Jeden ze współzałożycieli międzynarodowej grupy *The Black Market*, skupiającej pionierów sztuki performance. Zorganizował Sympozjum Realności Poetyckich, poświęcone poetyckim źródłom sztuki akcji (Adina Bar-On, Phillipe Castellin, Eugenio Miccini, Ewa Zarzycka). Jego twórczość odznacza się procesualnością, interaktywną formą oraz naciskiem na cielesność jako medium. Od pewnego czasu Warpechowski, który sam nazywa siebie ostatnio „konserwatystą awangardowym” (choć po raz pierwszy tego określenia wobec Warpechowskiego użył krytyk Kazimierz Piotrowski), wykonuje performance o charakterze bardzo krytycznym wobec współczesnej kultury konsumpcyjnej, dominacji mediów, postmodernizmu i liberalizmu obyczajowego. 26 maja 2009 z rąk sekretarza stanu w MKiDN Piotra Żuchowskiego odebrał Złoty Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

Magdalena Wicherkiewicz – historyk sztuki, publikuje teksty poświęcone sztuce współczesnej.

Janusz Zagrodzki – historyk sztuki, krytyk, autor wystaw sztuki współczesnej i tekstów krytycznych, założyciel Galerii Ślad w Łodzi, uczestnik niezależnego ruchu

artystycznego oraz ostatnich plenerów osieckich. Spotkanie z twórczością Katarzyny Kobro oraz Władysława Strzemińskiego ukierunkowało jego główne zainteresowania w dziedzinie sztuki współczesnej. W czasie studiów w Toruniu poznał Józefa Robakowskiego, Antoniego Mikołajczyka i Andrzeja Różyckiego, która to znajomość wpłynęła na jego zainteresowanie fotografią oraz filmem. Wraz z Różyckim i Mikołajczykiem należał do grupy artystycznej *Rytm*, która istniała równolegle do *Zero-61*. Pod koniec studiów był kierownikiem artystycznym studenckiego klubu *Od Nowa* w Toruniu. W 1966 roku przeniósł się do Łodzi, gdzie podjął pracę w Muzeum Sztuki przygotowując wystawy i stałą galerię. Wraz z Warsztatem Formy Filmowej przygotowywał filmy o polskiej sztuce awangardowej. Powstały filmy o Tytusie Czyżewskim, Leonie Chwistku, Henryku Stażewskim, Stanisławie Ignacym Witkiewiczu oraz *Kompozycje przestrzenne Katarzyny Kobro*, *Konstruktywizm polski* (2 części), *Żywa Galeria*. W 1978 roku pracując jednocześnie w Muzeum Sztuki w Łodzi założył autorską Galerię Ślad.

Agnieszka Żalotyńska – absolwentka Wiedzy o Kulturze Uniwersytetu Jagiellońskiego (2008) oraz Sztuki Mediów warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych (2013). Stypendystka Accademia di Belle Arti di Roma (2012). Mieszka i pracuje w Warszawie i Sokołowsku. Rysuje, notuje, fotografuje. Kolekcjonuje i remiksuje cyfrowe oraz analogowe mapy. Interesuje się problemami związanymi z identyfikacją miejsc. To skutkuje odkrywaniem znaczeń miejskich komponentów, ale jest też próbą odpowiedzi na pytanie co znaczy „jestem tu”. Chętnie podejmuje wyzwania eksplorując nowe pola aktywności twórczej. Jej prace prezentowane były m.in. w Salonie Akademii (Warszawa), Galerii Antoniego Rząsy (Zakopane), Miejsce sztuki44 (Świnoujście), Unit24 w Londynie, czy Konstepidemin w Göteborgu.

Ewa Zarzycka – polska artystka performance, twórczyni fotografii, rysunków i instalacji. W latach 1973–1978 studiowała w Katedrze Grafiki Wydziału Malarstwa, Grafiki i Rzeźby w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych (obecnie Akademia Sztuk Pięknych) we Wrocławiu. Od 2008 roku wykłada na Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu na Wydziale Malarstwa i Rzeźby. Jest członkinią Związku Polskich Artystów Plastyków, Lubelskiego Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych, Stowarzyszenia Festiwal Brunona Schulza. Jest stypendystką Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Piotr Zawojski – pracuje w Zakładzie Filmoznawstwa i Wiedzy o Mediach Uniwersytetu Śląskiego. Zajmuje się problematyką fotografii, filmu i kina, sztuki nowych mediów oraz cyberkultury. Autor książek *Elektroniczne obrazowości. Między sztuką a technologią* (2000), *Wielkie filmy przełomu wieków. Subiektywny przewodnik* (2007), *Cyberkultura. Syntopia sztuki, nauki i technologii* (2010) oraz *Sztuka obrazu i obrazowania w epoce nowych mediów* (2012). Zredagował *Digitalne dotknięcia. Teoria w praktyce/Praktyka w teorii* (2010), był redaktorem naukowym i autorem wstępu do *Ku filozofii fotografii* Viléma Flussera (2004). Dyrektor artystyczny festiwalu „digital_ia” w Szczecinie. Członek Polskiego Towarzy-

stwa Kulturoznawczego, International Association for Aesthetics, Polskiego Towarzystwa Estetycznego, International Association of Art Critics (AICA). Członek Rady Programowej czasopisma „CyberEmpathy”. Od roku 1999 kieruje działem Filmu i Mediów w kwartalniku „Opcje”.

Paulina Zielińska – artystka, wokalistka, kompozytorka i działaczka. Pracuje z dźwiękiem – tym, który nas otacza, i tym, który możemy z siebie wydobyć. Bada terapeutyczne właściwości naturalnego śpiewu i archaicznych pieśni. Komponuje muzykę do spektakli, działań performatywnych i różnorodnych form wizualno-dźwiękowych. Zajmuje się szeroko pojętym *sound artem*, bazując na własnych, autorskich próbkach dźwiękowych. Wspiera różne projekty społeczne i artystyczne. Przekazuje innym wiedzę z zakresu emisji głosu, improwizacji i zdrowego ruchu oraz uczy archaicznej techniki śpiewu białego. Dużo eksperymentuje z dźwiękiem i przestrzenią. Obecnie jest aktorką i kompozytorką w teatrze Węgałty, studiuje muzykoterapię w Akademii Muzycznej w Łodzi, a pod pseudonimem Mjol uprawia elektronikę eksperymentalną.

Martin Zet – artysta wizualny, performer. Pracuje na Wydziale Sztuk Wizualnych na Politechnice w Brnie jako kierownik Departamentu Video. W swojej pracy

Zet pozyskuje pomoc w postaci replik o określonych widocznych cechach, aby odnieść się do ich znaczenia. Wykorzystuje możliwości wzajemnej wymiany między tym, co odległe i odległe, znane i nieznanie, mówione i niewypowiedziane, a także konkretne i abstrakcyjne.

Krzysztof Żwirblis – w latach 1976–2016 pracował w grupie Akademia Ruchu; w latach 1992–1997 kurator Galerii AR w kinoteatrze „Tęcza”, Warszawa, w latach 2007–2012 Galerii Studio; kurator cyklu wystaw poświęconych demokracji: *Władza ludu* (Arsenał, Białystok, 2002) i *Demos kratos* (Galeria Klimy Bocheńskiej w Warszawie, BWA Zielona Góra, BWA Bielsko-Biała, 2006–2007). Autor wielodniowych projektów społeczno-artystycznych: *Tania telewizja*, Grochów, Chomiczówka 2005; *Telewizja osiedlowa*, Zielona Góra 2007; *Perspektywa Wiatracznej*, Warszawa 2007; *Muzeum społeczne*, 22 edycje od 2010, m.in. Warszawa, Lublin, Kraków, Kalmar, Wiedeń, Białystok, Zielona Góra, Poznań, Droho-byz, Tserakvi (Gruzja), Katowice; *Piazza. Bezinteresowna Przestrzeń miejska*, Warszawa od 2013; *Przejście / Przyjęcie*, Białystok 2015, Warszawa 2017; *Tauzen Montaż Wspólnoty*, Katowice 2015, *Fala cudów*, Wrocław 2016. Miejskami prezentacji jego projektów były m.in.: Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, CSW Zamek Ujazdowski, Narodowa Galeria Sztuki Zachęta, Muzeum Miasta Skopje, Kunstraum Pro Arte, Hallein (Austria).

Bettina Bereś – *Makatki w oknach domów* – wystawa w przestrzeni publicznej. Konteksty 2015.

Summary

This issue is devoted to the International Festival of Ephemeral Art CONTEXTS organized by In Situ Contemporary Art Foundation in Sokolowsko (formerly Goebersdorf).

Sokolowsko

The first mention of Sokolowsko (till 1945 called Goerbersdorf) appeared in 1357. The village was most likely founded by Benedictine monks of Broumov. In 1855, the world's first specialized tuberculosis sanatorium, using an innovative method of climatic and dietary treatments, was opened there by Dr Brehmer. The famous Davos Sanatorium was modelled after it. Prof. Alfred Sokolowski became a close associate of Dr. Brehmer, hence the change of the name after the war. In the early 20th c. Lumière Brothers documented Goerbersdorf in photographs. The architecture of this health resort was influenced by its function and exclusive character. After World War II tuberculosis sanatoriums continued to function there. Krzysztof Kieslowski spent his childhood years in Sokolowsko and his passion for cinema started here.

Contemporary Art Foundation In Situ

Contemporary Art Foundation In Situ was founded in December 2004 in Podkowa Leśna by two artists and cultural activists Bożenna Biskupska (painter, sculptor, video, installation and performance artist) and Zygmunt Rytka (photographer, video and installation artist). After 3 years of organizing various art events In Situ moved to Sokolowsko (2007).

In Situ aims at creating space for art projects and diverse interdisciplinary creative processes. Currently its main objective is to rebuilt the ruined Dr. Brehmer Sanatorium, and turn it into International Laboratory of Culture.

The Foundation organizes three international festivals: Festival of Ephemeral Art CONTEXTS in July, Sanatorium of Sound in August and Hommage a Kieslowski in September, as well as the whole range of workshops, conferences, theatre performances, exhibitions, screenings and presentations. In 2017 cinema was reopened for general public. Apart from various exhibition spaces there is an analogue photography lab, studios and residency accommodation.

International Festival of Ephemeral Art CONTEXTS First organized in 2011 with an objective to monitor the development of ephemeral art. In Poland, primarily performance art. Next 6 editions from 2012 to 2017 expanded the formula of the festival to include installations, concerts, screenings, sound pieces, interventions in public space, workshops, presentations of other art places and events. It also acquired international character. Each festival honours an outstanding figure of an art pioneer, in a chronological order they were: Jan Swidziński, Zbigniew Warpechowski, Jerzy Bereś, Zygmunt Rytka, Alastair MacLennan, Richard Demarco and Andrzej Mroczek. Each festival has a theme which the invited artists relate to using various media and ways of expression.

Each invited artist is equally important at the festival. What matters is all of us getting together and what can result from it, sharing the space, practice and thoughts. It is important to create a platform for communications between well-established artists and young beginners. As Warpechowski says "novelty in art, the true one is not an enemy of «the old». It brings out, emphasises, explains and establishes. The old completes and resounds. It cannot be threatened by any novelties. The youth that is the novelty of art also benefits from it, when the old is noble, weighty and behaves with dignity with respect to the youth. It is the best test for both parties. The standards go up, forward and backwards." We believe that the accumulation of so many people, ideas and approaches will not only bring out artistic acts, constituting a new place will be constituted. This situation will open space for the unknown and unsaid. During seven editions of CONTEXTS we presented several hundred artists and their works, representing over 50 countries. The festival has been continuously supported by Ministry of Culture and National Heritage as well as other institutions and people of good will. Our aim is to create space where art can flourish, where artists representing different generations, cultures, countries, orientations can get together and realize their works, exchange ideas, make friends and contribute to building better world constructively.

Polska Sztuka Ludowa

KONTEKSTY

♦ CULTURAL ANTHROPOLOGY ♦ ETHNOGRAPHY ♦ ART ♦

2017 rok LXXI nr 4 (319). Indeks 369403. ISSN 1230-6142.

INSTITUTE OF ART POLISH ACADEMY OF SCIENCES, SOCIETY LIBER PRO ARTE

Contents 4 2017

- ZBIGNIEW BENEDYKTOWICZ „Konteksty” in Contexts
MAŁGORZATA SADY,
ZBIGNIEW BENEDYKTOWICZ *Serving Art. On Ephemeral Art in Sokółowsko*
ZOFIA LESZKO *The Forgotten Pearl of Lower Silesia. The History of Sokółowsko (Görbersdorf) to 1945*
On the In Situ Foundation
JOLANTA MĘDEROWICZ *Menument The Art of Bożenna Biskupska*
MAGDALENA WICHERKIEWICZ *Possible Spaces*
MARIUSZ KNOROWSKI *Delineation of the Image – In Search of Form*
Menument. On the Oeuvre of Bożenna Biskupska
ANNA LEŚNIEWSKA *Between... A Conversation with Zygmunt Rytka*
ZYGUNT RYTKA *Photographs*
ZUZANNA FOGTT *To Serve Creativity*
JANUSZ ZAGRODZKI *Andrzej Mroczek in the Labyrinth of Art – from the Past to Infinity*
ANDREA PAGNES (VEST&PAGE) *On the "State" of Performative Art and What It Is*
DOROTA GRUBBA-THIEDE *Connected Balance – First Reflections on the 2017 Contexts*
International Festival of Ephemeral Art
JÓZEF ROBAKOWSKI *The Cruel Camera...*
JANUSZ BAŁDYGA *Performance: Turns – Contexts, Sokółowsko 2012*
JANUSZ BAŁDYGA *Performance: A View into the Window*
JAN ELANTKOWSKI *Motion and Space – a Conversation with Janusz Bałdyga*
YOLA KUDELA *The Blind Leading the Blind*
ANDREAS SAVVA *Shadow and Light. Line and Stones*
INÈS ROLO AMADO *Ephemeral Permanence*
KUBA BĄKOWSKI *Blazing Fire Red Kur*
MARIEL CARANZA *Bihaind of the Table (#2)*
JAN MIODUSZEWSKI *Barricade*
KATY CONNOR *Blood Culture*
ROBERT BEAN,
BARBARA LOUNDER *Notation of the Event: Being-in-the-Breathable: an Annotated Walk*
BERENIKA PARTUM *The Idea of Feminist Art*

RALF PETERS	<i>Voice in Performance Art</i>
RALF PETERS	<i>Following...</i>
JOANNA RAJKOWSKA	<i>Event Horizon</i>
JOANNA RAJKOWSKA	<i>On Three Realisations in Sokolowsko</i>
PRZEMYSŁAW KWIEK	<i>What Is APPEARANCE?</i>
AGNIESZKA ZALOTYŃSKA	<i>In Situ</i>
DOROTA GRUBBA-THIEDE	<i>Diorite Cube, Shining, Interferences by Richard Demarco</i>
CHARLES RYDER	<i>On the Road to Meikle Seggie. On Richard Demarco</i>
JEAN BAPTISTE	<i>Ganne Samoupravljanje</i>
LAURA BARTOLOMEI	<i>Study on Love</i>
ROBERT KUŚMIROWSKI	<i>Graduation Tower (2014)</i>
FRANÇOIS EMMANUEL	<i>From Poland to Sardinia: Along the Same Path on a Mountain Summit. On Para-theatrical Work with Ewa Benesz and Rena Mirecka</i>
EWA BENESZ	<i>Emigration</i>
JOANNA RUSZCZYK	<i>I'm Not an Expert on Politics - a Conversation with Maya Gordon</i>
ALICJA JODKO,	
MARIUSZ JODKO	<i>Entropia (Gallery)</i>
SANDRA JOHNSTON	<i>Drawing a Breath: Weighty Deeds, Moments of Grace. On the Art of Alastair MacLennan</i>
MAŁGORZATA KITOWSKA-ŁYSIAK	<i>Selflessness</i>
MAŁGORZATA SADY	<i>Koji Kamoji – Small Paintings</i>
MARTIN ZET	<i>I Wanna Be a Mass Grave</i>
MARTIN ZET	<i>Mobile Mass Grave</i>
MARK LEAHY	<i>Anamorphic Sketch [trace]: Discovering Duality in Image and Event</i>
MAREK JANIĄK	<i>On Still Charge</i>
EWA NOWINA-SROCZYŃSKA	<i>Romantismus und Heroismus (und Erotismus Sometimes)</i>
ADINA BAR-ON	<i>40x40 / Sentenced to Life, 2008–2010 – A Performative Art Work</i>
ADINA BAR-ON	<i>Visual Communication through Movement</i>
ADINA BAR-ON	<i>No Matter#2</i>
CAROLINE BAGNALL	<i>Live Art*First Movement/Level</i>
RITA MARHAUG	<i>For the Love of Performance Art from Bergen</i>
JERZY HANUSEK	<i>Jerzy Bereś in Sokolowsko</i>
JERZY BEREŚ	<i>The Quivering Object (1997)</i>
JERZY HANUSEK	<i>How to Observe Art?</i>
JACEK KASPRZYCKI	<i>The Reality of Magic. On the Oeuvre of Joanna Krzysztoń and Grzegorz Rogala</i>
DAVID THOMAS	<i>Bring Me the Head of Ubu Roi</i>
DAVID THOMAS	<i>Composition and Improvisation</i>
MARILYN ARSEM	<i>My Art</i>
MARILYN ARSEM	<i>The Cure/Recovery – a Performance</i>
JOHN NEWLING	<i>Whisper in a Square</i>
MAREK WASILEWSKI	<i>Metamorphoses of WRO</i>

CONTENTS

PIOTR ZAWOJSKI	<i>WRO – Concealed Decades of Impact upon the Development of Knowledge about the Art of the New Media in Poland</i>
ZBIGNIEW WARPECHOWSKI	<i>Avantgarde Conservatism</i>
ZBIGNIEW WARPECHOWSKI	<i>Performare</i>
ANDA ROTTENBERG	<i>The Outline of Shape. On Akademia Ruchu</i>
AGNIESZKA RAYZACHER	<i>I Captured One on Celluloid, and the Other – Partly</i>
NIGEL ROLFE	<i>Doing and Being</i>
NIGEL ROLFE	<i>Full Circle</i>
MAŁGORZATA TARASZKIEWICZ-ZWOLICKA	<i>The Half-Portrait as a Collection of Time</i>
JAN ŚWIDZIŃSKI	<i>Twelve Points of Contextual Art</i>
ŁUKASZ GUZEK	<i>Świdziński as a Plumber, or on Waterproofing the Context</i>
ALICJA CICHOWICZ	<i>Andrzej Dudka-Dürer's Life Performance</i>
HENRYK WANIEK	<i>Mieczysław Litwiński</i>
JOHN SCHAEFER	<i>Mieczysław Litwiński</i>
ANTONI MATUSZKIEWICZ	<i>Tower</i>
JACEK BĄKOWSKI	<i>My Dreams about Flying</i>
	<i>Małgorzata Dobke-Krutulska,</i>
LESZEK KRUTULSKI	<i>Witold Czerwonka</i>

Fundacja In Situ, KinoTeatr, Sokołowsko.

